

Drégelyvár és vidéke.

Talán nincs nemzet, melynek multját annyi vihar dulta volna fel, mint a magyar nemzetét, talán nincs nemzet, melynek történelme annyi fényes, annyi tündöklő, de egyúttal gyászos emléket is mutat-hatna fel, mint a magyar nemzeté. Ezeren és ezeren haltak meg önként a hazáért, de csak kevésnek a nevét, emlékét őrizték meg számunkra a multak romjai, azonban a hálaérzet s a hazafiúi büszkeség, melylyel ezen kevesek iránt viseltetünk, kedves, drága kötelességünkké teszik, hogy azok emlékét felelevenítsük s ápoljuk. S lehet-e szebb alkalom erre, mint ha felkeressük ama előttünk örökké szent helyeket, hol e nagy férfiak a honért való küzdelemben estek. Hazánk hegyes völgyes vidékein számtalan váromladék áll fenn, mint a honszeretet megannyi dicső emlékoszlopa, mint hőseink magasztos sírhelye, ezekhez zarándokoljunk minél számosabban, hogy együtt szemlélhessük a mult dicsősé-gét s a jelen szépséget, hogy itt erőt merithessünk az igazért való küzdelemhez, lelkesedést a nemesnek alkotásához, ide zarándokoljunk minél számosabban, hogy méltók legyünk e névre: magyar turista.

Budapest környékének egyik ily örök nevezetességű helye Drégelyvár, mely nemcsak történelmi emlékenél, de szép fekvésénél fogva is a legkedvesebb kirándulási pontok egyike. Drégelyvár felkeresésére más-fél napot, illetve egy éjjelt s egy napot kell szentelnünk.

Ha másfél nap időnk van, akkor teszem azt, szombat délután a 2 órai bécsi gyorsvonattal elindulva a magyar államvasút nyugati pályau-dvarából, Párkány-Nánán rövid időzés után átszállunk az ipolyvölgyi vasútra s este 6 óra tájt Ipolyságon vagyunk.

Ipolyság mint szép fekvésű megyei székváros érdemes a meg-tekintésre s kellő alkalmatosságot nyújt, hogy ott az estét s éjjelt kényelmesen eltölthetjük. Másnap reggel 4—5 órakor megindulva,

délnek a vasúton át Szurdok tanyát útba ejtve, hol vezetőt vagy podgyászfordót kapni, elérünk egy óra alatt a Nagyhegy erdős oldalán az ú. n. Honti szakadékhöz.

A *Honti szakadék* a természetnek egyik csodája, a porhanyos földre kivált óriási hegyszakadék, melynek mélysége több száz láb. A Honti szakadéktól a kilátás is kedves Ipolysághra s a távoli selmeczi hegyvidékre. Innét szelid lejtős völgyben erdős úton haladva, felérünk a Kőkapunak nevezett hegyre (462 m.) s innét a Barombérczen át *Drégelyvárára*. Ezen út a szakadéktól Drégelyig két órát vesz igénybe, úgy 7—8 óra tájt már ott lehetünk. A Barombérczről elragadó kilátás nyílik a Drégelyi várhegyre, melynek fenyő övezte tetején van a várrom.

Itt s ennek környékén tölthetjük azután a napot délig, ebédre lemehetünk Drégely-Palánkra, délután megtekinthetjük a Szondy-kápolnát*) s este az 5:41 órai vonattal Párkány-Nánán át hazaérünk Budapestre, vagy pedig a várból Nagy-Orosziba gyalogolunk s onnét kocsin Nógrádon s a Katalinvölgyön át visszamehetünk Verőczére, honnan vasúton egy óra alatt Budapestre érünk.

Ha a Drégelyvári kirándulással hosszabb sétát akarunk egybekötni, hogy a Börzsönyi hegységet s vidékét megismerhessük, akkor Párkány-Nánán át vasúton érünk szombat este Drégely-Palánkára, ott meghálunk, onnét másnap kora reggel 1½ óra alatt Drégelyvárára felérünk. Drégelyváráról most már vagy Diós-Jenőn s Nógrádon át megyünk Verőczére, vagy, s ez az erősebb gyaloglóknak ajánlatos, Kemenczén, a Nagy-Hideghegyen s Szokolyán át Verőczére.

Mindkét utat a következőkben röviden ismertetem.

Az első vagyis a Diós-Jenőn, Nógrádon át vezető út a következőleg eszközendő. Drégelyvárán kellő időt töltvén a körültekintésre, mert ez az út elég időt enged a pihenésre, a vártól délnyugatra leereszkedünk az ú. n. Nagy-Völgybe a patakhoz, azon helyhez, mely a katonai térképen 318 m. magassággal van jelölve, ez a hely el nem téveszthető. Innét azután a patakkal szemben délre, egy másik völgyben haladunk s folyton déli irányt követve, hol árnyas erdőben, hol cserjésben, kellemes erdei úton, mely csak kissé lejtős, de sehol sem emelkedik, jobbkézt egy forrást elhagyva, Diós-Jenő felé haladunk. A hegyes Kőember (613 m.), a meredék Kámor (662 m.), a sziklás Kőszirt (544 m.), a lejtős Magoshegy (587 m.), mindmennyi óriás kúpok, képeznek jobbra tőlünk sorfalat, balra pedig alattunk terül el a Nógrádi fensík, melynek közepén aranykalászos mezők közt, mint gyémánt az aranygyűrűben, csillog a Jenői tó.

Diós-Jenő, melyhez Drégelyvárától 2—2½ óra alatt érünk, nagy református magyar falu, mely híres nemcsak szép fekvése miatt, vagy talán tiszta házai s nagy utcája miatt, melyen keresztül folydogál a hegyi patak, de szép leányairól is, kik nevetésre, tréfára mindig készek.

Diós-Jenőről egy óra alatt sík úton átsétálhatunk Nógrádra, mely

*) Szondy hős halálának emlékére Simor János primás a községtől nyugotra emelkedő dombon 1885-ben díszes kápolnát építtetett, melyben Szondynak Kiss György által készített szobra s a honti nők Szondy-zászlója van elhelyezve.

egykoron a megye székhelye volt. Lakossága most tót, de nagyon magyarosodik. Nógrád egy nagy katlanban fekszik s e katlan közepéből emelkedik ki merészen a nógrádi szikladomb, melynek tetején vannak az egykor igen terjedelmes vár romjai. Ezen romok közt érdekes részek láthatók, kapuk, ablakok, pincebejárat stb., de legfeltűnőbb, hogy egy magas toronynak $\frac{1}{4}$ része maradt meg --, úgy áll ez ott, mint egy nagy kérdőjel —, vajjon meddig tart még a mulandóság, hogy örökké valósággá legyen?

A várról a kilátás nagyon érdekes; magunk alatt látjuk egész Nógrád-falut, akarom mondani várost, „mer falu voóna biz a, de vaarosnak hijjaak“. Nyugatra látjuk az egész Börzsönyi heglánczolatot, keletre a Nagyszált, Szanda várát, a távolban a Mátrát s északon a zólyomi hegyeket. A nógrádi várból annak déli oldalán lejöve, a szemben levő magaslatra törekszünk, itt egy hidegvízű forrásra akadunk, mely mellett víz fel azután útunk a mezőn át az erdős dombra, így érünk a Racki s a Meleghegy közt a nógrádi volt szőlőshöz s e mellett jó úton haladva, leereszkedünk egyikébe a legszebb völgyeknek, melyeket fővárosunk környéke felmutathat.

Ez az ú. n. *Lesvölgy*, mely a budapesti turisták előtt eddigelé csaknem teljesen ismeretlen, ez a völgy egész Verőczéig tart s ennek — Nógrádból jövet — az eleje, vad regényességben ritkítja párját. A völgy meredek erdős hegyoldalok közt kanyarog, a feneke szép, virágos, selymepázsitú mező, melyben csermely folyik. E völgy a virágok s friss fű szagától mindig illatos, a rigók, pinyókék s fülemilék dalától pedig mindig hangos. Ebbe a völgybe érve, s mindjárt jobb-kézt fordulva a patak mentén haladunk s annak szeszélyes kanyarulatait követve, hol árnyékban, hol napon, hol gyepen, hol úttalan utakon 2—2 $\frac{1}{2}$ óra alatt elérünk Verőczére.

A második hazatérés Drégelyről Kemenczén, a Nagy-Hideghegyen s Szokolyán át vezet Verőczére, ez az út az előbbinél jóval hosszabb, de érdekesebb is, mert átszeli az egész Börzsönyi hegyvidéket, mely mint fővárosunk közeli környékének legmagasabb hegysége (a Csoványos hegye 939 m.), mint Középmagyarország legnagyobb erdőterülete, regényes völgyeivel, patakjaival, friss forrásaival, messzelátó helyeivel s vadász-lakaival a turistákra nézve rendkívül érdekes és csábító. Megjegyzendő azonban, hogy ezen út kitartást s jó turistalábakat igényel.

Ha tehát ezen útra szánjuk el magunkat, Drégelyvárától már reggel 6 órakor egy órai ottidőzés után el kell indulnunk, ismét dél-nyugatra, a Nagy-Völgybe, a katonai térképen 318 m. jelzett ponthoz ereszkedünk, de innét azután nem délnek a patak ellen, mint az előbbi útnál, de a patakbal nyugatnak haladunk lefelé a Deszkás pusztá mellett s mintegy 2 $\frac{1}{2}$ óra alatt a szép Nagy-Völgy kanyarulatain át, mindig a patak mellett menve, kiérünk Bernece helységhez, mely a hegység szélén van, innét délnek megyünk az $\frac{1}{4}$ órányira fekvő Kemence helységbe s itt egy izletes villásreggelire megpihenünk.

Kemenczéről most már a Kemence-patak folyása ellen felfelé haladva s a Redli-majort jobbkézt hagyva, ismét beérünk a Börzsönyi hegységbe s addig megyünk, míg a völgy kétfelé nem ágazik, itt a

keletről jövő Kemence-patakot s völgyet elhagyjuk s beléptünk a másik délről nyíló völgybe, melyben szintén patakkal találkozunk, ez az ú. n. Usarnakoldal völgye. Ezt a völgyet a jobbkézt levő meredek magas Csarnak hegyoldal igen széppé teszi, ez a völgy a hegység szívébe vezet. A völgy közepe táján balkézt egy forrást érintve, lassanként feljebb és feljebb érünk s folyton ugyanezen útát követve, mely mindinkább keletre tart, feljutunk a Nagy-Hideghegy gerinczére s innét jobbra fordulva, a M. T. E. Budapesti osztálya által pirossal jelzett úton felkapaszkodunk a Nagy-Hideghegy kopasz tetejére. (865 m.) A Bernece-Nagy-Hideghegyi út mintegy $3\frac{1}{2}$ órát vesz igénybe. A Nagy-Hideghegyről a kilátás igen szép, mert ez a hegy uralja az egész Börzsönyi hegyvidéket.

A Nagy-Hideghegyről eleinte nyugatnak a hegygerinczen haladva, majd délnek annak meredek lejtőjén leereszkedve, az imént említett Osztály által pirossal jelzett úton leérünk a magas taxi vadászlakhoz, hol kitünő hideg vizet lehet kapni (ott egy erdőőr is lakik s egy szoba a turisták részére mindig nyitva áll, hol meghálhatni). A magas taxi erdőlak mellett elhaladva, részben öreg erdön át, jelzett úton leérünk Szokolya-lutára s innen a hutai völgyön át Szokolyára, mely már ismét a Börzsönyi hegységen kívül van. A Nagy-Hideghegytől Szokolyára elérünk $2\frac{1}{2}$ óra alatt, Szokolyától kocsin egy óra, gyalog két óra alatt jutunk az ú. n. Morgói völgyön át Verőczére.

Leirván az $1\frac{1}{2}$ napi kirándulást, most már meg kell említenem, miként közelíthető meg Drégelyvár egy éj s egy nap alatt azok által, kik több idővel nem rendelkeznek. Ezek a nyugati pályaudvarból egyik esteli vonattal mennek ki Verőczére s ott özv. Kimmé dunaparti vendéglőjében hálnak meg. Ez a Duna partján fekvő vendéglő igen ajánlatos egyrészt szép fekvésénél fogva, másrészt pedig azért, mert igen jó konyhája s öreg penzei bora van. Itt a faluban másnapra kocsit rendelvén (még jobb távirati úton előre rendelni), másnap reggel 4—5 órakor elindulnak s a szép Katalinvölgyön s a Balassa-Gyarmati országúton át Nagy-Orosziba kocsiznak, ez négy órát igényel. Nagy-Orosziból 1— $1\frac{1}{2}$ óra alatt felérnek Drégely várába. Ezen kirándulók később érvén Drégelyre, a Börzsönyi hegységen át vissza nem térhetnek, tehát vagy Drégely-Palánkon át vasúton, vagy pedig a leirt módon Diós-Jenőre gyalogolva s onnét, akár a reggel fogadott kocsikon, akár pedig gyalog Verőczére utazva, juthatnak vissza Budapestre.

De ime különféle változatban ismertettem, hogyan lehet Drégelyvárára s onnét haza jutni, Drégelyváráról azonban még mit sem szóltam, kérem tehát a szíves olvasó türelmét még néhány perczre.

Ákár Nagy-Orosziból jövünk, hol a falu végéről egyenest nyugatnak kell tartanunk, akár Drégely-Palánkról jövünk, hol délnek kell tartanunk, a váromokat már messziről szépen látjuk az erdőből ki-magaslan, de közelebb jutva, elvesztjük azokat szemünk elől s azután árnyas erdőben hatolunk tovább s egyszerre közvetlen előttünk bukannak ki az erdőből a romok. Alig képzelhetünk vadregényesebb helyet, mint ez a drégelyi rom. A rom maga kis terjedelmű, de a kör-

nyezete az elbájoló szép. A várhegy erdőborította hegyek közt áll s maga is egészen a romokig erdővel van fedve.

Zöld fenyőlombok hajolnak a romokhoz, hogy az itt elesett hősöknek örökzöld szemfedelül szolgáljanak. S keblünket a szabadság érzete dagasztja s szemünk gyönyörrel eltelik, midőn felállva a várfalak ormára, tekintetünk a zöld halmokon át letéved a nógrádi sikra, az Ipoly völgyére s ezeken átszáguldva, a Mátráig, a Szittnyáig s fel a messzeségben fehérülő Magas-Tátra havas csúcsai-ig ér.

Szép vagy te Magyarhon, a mi hazánk s midőn e vár fokáról jártatjuk tekintetünket téreiden, dicső Szondyra s vitéz bajtársaira gondolunk, kik itt hősi halált szenvedtek.*) E szent porokhoz zarándokoljunk mi is magyar turisták s rójjuk le ezzel a kegyelet adóját azok iránt, kik mindenöket érettünk áldozták.

Jász Géza.
